

“CORONA VİRÜS (COVID 19) İLE MÜCADELE ve “EVDE KAL” GÜNLERİNİN KÜLTÜR-SANAT-KÜLTÜREL MİRASA ETKİLERİ ve KUMID “

TOPLUMSAL BELLEĞİMİZE BIRAKTIĞIMIZ NOT

20 Mayıs 2020 , İstanbul / Türkiye

2020 yılının ilk ayında dünya Yeni Coronavirüs (COVID 19) salgını ile karşılaştı . COVID-19, ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstü. Çin'den diğer dünya ülkelerine ve ülkemize de yayıldı. Dünya Sağlık Örgütü Mart 2020'de COVID 19 salgınına bir küresel salgın (pandemi) ilan etti ve durumun bir Uluslararası Kamu Sağlığı Acil Durumu (PHEIC) ¹olduğunu açıkladı.

14 Şubat günü Fransa'da bulunan Çinli bir turist COVID 19 nedeniyle hayatını kaybederken bu ölüm , Avrupa'da salgın nedeniyle gerçekleşen ilk ölüm vakası olarak kayıtlara geçti. ABD, İtalya, İspanya, Fransa , İran, vb gibi ülkeler COVID 19 dan en fazla etkilenen ve can kaybı olan ülkelerdi. Türkiye dahil dünya ülkeleri COVID 19 ile büyük bir mücadeleye başladı.

Bu mücadelede virüsten enfekte olarak hayatını kaybedenleri saygı ile anıyor ailelerinin, sevdiklerinin acılarını paylaşıyor, COVID 19 salgını ile canlarını hiçe sayarak amansız savaş veren sağlık çalışanlarını ayakta alkışlıyoruz.

Salgının ilk aylarında Türkiye dahil Dünya ülkelerince alınan tüm önlemler öncelikle virüsün bulaşma hızını kontrol altına almayı ve virüsten enfekte olan insanların canını kurtarmayı hedeflemişti. Bazı ülkelerin milletvekillerine, bakanlarına hatta devlet ve hükümet başkanlarına COVID 19 bulaştı. Şükürler olsun ki çoğu tedavi sonunda iyileşti içlerinde ne yazık ki hayatlarını kaybedenler de oldu.

COVID 19 ile mücadele döneminde ilk haftalarında tüm ülkelerde ilk okul, liseler, üniversiteler kapandı ve uzaktan çevirim içi eğitimler başladı. Salgın öncesinde insanlara sınırlı saatlerde sokağa çıkmaları için izin verildi. Virüsün bulaşma hızı artınca sıkı sokağa çıkma yasakları uygulandı. Evlatlar, torunlar ve aile

¹ Public Health Emergency of International Concern (PHEIC)

büyüklerine hasret kaldılar. Birbirlerine hasretlerini görüntülü telefon görüşmesiyle gidermeye çalıştılar

İş yerleri alış-veriş merkezleri kapandı veya sınırlı saatlerde açık kaldılar. İnsanlar online alışverişi tercih ettiler. Çalışanlar iş yerlerini, işlerini, gelirlerini ve ücretlerini kaybettiler. Ya da evlerinde çevirim içi çalışmaya başladılar. Onlara devlet destekleri verildi. Ünlü-ünsüz ve bilinen ve bilinmeyen adsız yardımseverler zor durumdaki insanlara maddi destek sunarak insanlık görevlerini yerine getirdiler.

Turizm, ülkeler ve şehirler arası seyahatler zorunlu haller dışında tamamen durdu. Tüm etkinlikler, spor yarışmaları, futbol maçları yasaklandı.

COVID 19 salgını dünyada insanlığı ortak dilde buluşturan kültür-sanat ve kültürel miras koruma çalışmalarına da büyük darbe vurdu. Müzeler, kütüphaneler, tiyatrolar, konser ve gösteri merkezleri, sinemalar ..vb ziyarete - kullanıma kapandı. Buna karşın müzeler, kütüphaneler, üniversiteler ..vb arşivlerini ve sergilerini ücretsiz olarak çevirim içi ziyarete açtılar ve kullanıma sundular ya da online konferanslar düzenlediler.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, müzelerimiz, kütüphanelerimiz, üniversitelerimiz de bu hizmeti vererek zor günlerimizde bizim “kültür-sanat-tarih-edebiyat” ile buluşmamızı sağladılar.

Dünya genelinde UNESCO Dünya Miras Alanları başta olmak üzere tüm tarihi alanların ziyarete kapanması hiç kuşkusuz onları ve onların civarında yaşayan ve o değerlerden sürdürebilir gelir eden insan topluluklarını çok olumsuz etkiledi. Geçici olarak çalışan veya stajyer öğrenciler arkeologlar, konservatör ve restoratörler ve işçiler işlerinin yanısıra gelirlerini de kaybettiler. Bilgi ve araştırmadan uzak kaldılar.

Bu sıkıntılı günler, her alanda olduğu gibi koruma-onarım-restorasyon alanlarında da yeni bir durumu ortaya çıkarttı. Başlayan yarım kalan restorasyonlar, ivedi işler, bilim heyetlerinin denetim olanaklarının sınırlı duruma gelmesi gibi, önceden var olmayan yeni bir durum oluştu. Bütün bunları en akılcı, gerçekçi ve koruma ilkelerinden taviz vermeden çözebilmek için yeni stratejilere gerek olduğu açıktır.

COVID 19 ıla mücadele ve “Evde Kal” günlerinde müzelerde ve tarihi yapılarda hırsızlık olaylarının gerçekleştiği de not edilmelidir.

COVID 19 salgını sebebiyle ziyarete kapatılmış olan Singer Laren Müzesi'nden (Hollanda) yapılan açıklamada, Groningen Müzesi'nden sergilenmek üzere ödünç alınan, Van Gogh'a ait 1884 tarihli "İlkbahar Bahçesi" tablosunun çalındığı açıklandı. (Mart 2020)

İstanbul'un Üsküdar İlçesinde (Üsküdar, İstanbul / Türkiye) Mimar Sinan'ın 432 yıllık eseri Kılıç Ali Paşa Medresesinin ve Lohusa Sultan Türbesinin (Kasımpaşa , İstanbul / Türkiye) kubbelerindeki kurşun plakalar çalındı (Nisan 2020)

Türkiye'de sit alanlarında kaçak kazıların hız kazandığına, kural dışı müdahalelerin olduğuna ve yasa dışı arkeolojik kazıları yapıldığına ilişkin haberler medyada yer buldu.

Türkiye'de bu hırsızlık ve tahribatların sorumlularının kısa sürede güvenlik güçlerince yakalanması bizleri sevindirdi. Ancak bu örneklerin "salgın günlerinde kültürel miras risk yönetimi "çalışmaları için altının çizilmesi gerekir

COVID 19 ile mücadele somut olmayan kültürel mirasımıza da büyük darbe vurdu. Kâbe, Vatikan gibi kutsal ve küresel inanç-ibadet mekanlarına ziyaretler ve dini merkezlerde toplu ibadetler yasaklandı. Ya da bu mekanlarda dini ritüeller çok az sayıda insan topluluklarıyla gerçekleştirildi. Oruç tutan İslam Alemi birlikte iftar açma ve topluca teravih namazı kılma gibi geleneklerini COVID 19 yüzünden 2020 Ramazan'ında ne yazık ki sürdüremeyecekler.

Bu dönemde toplu gerçekleştirilmesi gereken cenaze törenleri, düğünler, Nevruz gibi geleneksel kutlamalar...vb diğer bir deyişle , insanlığın somut olmayan kültürel mirasının temel taşları olan ritüeller yasaklandı. Normal ölüm bile olsa insanlar sevdiklerinin katılamadığı sessiz cenaze törenleriyle bu dünyadan ayrıldılar. Çiftler resmi nikahlarını iki şahit bir görevli eşliğinde yanlarında mutluluklarını paylaşacak sevdikleri olmadan kıydırdılar ve görüntülerini sosyal medya hesaplarında yayınladılar. Düğünlerini ise gelecek bir tarihe ertelediler.

Sakarya'da (Türkiye) COVID 19 karantinasında olduğu için kanser nedeniyle hayatını kaybeden babasının cenazesine katılamayan vatandaş, akrabalarının sayesinde cenazeyi cep telefonu ile izledi.

İngiltere'nin Cardiff bölgesinde yaşayan 73 yaşındaki hanımefendi COVID 19 sebebiyle evde karantinede bulunduğu için, yaşamını yitiren kocasının cenazesine katılamadı. Görevliler, cenaze arabasını yaşlı eşin evinin önünden geçirdiler. Hanımefendi pencereden kocasını hüznü bakışlarla son yolculuğuna uğurladı. Oysa cenaze arabasının evinin önü getirilip din adamı (İmam) eşliğinde vefat eden kişinin sevdiklerine son kez veda etme "Helallik Alma" ritüeli Türkiye

genelinde gerçekleştirilmektedir. Bu ritüel 'in COVID 19 günlerinde İngiltere'de de gerçekleştiğini görmenin değişik duygusunu sürekli hissedeceğiz.

COVID - 19 salgını nedeniyle Nevruz etkinlerinin iptal edilmesinin ardından Türkiye'nin bir çok noktasında halk, evlerin pencerelerinden ve balkonlardan kutlamalar yaptı. Kutlamalar sosyal medya hesaplarından yayınlandı.

COVID 19 ile mücadele ve "Evde Kal" günlerinde kültür ve sanat elçileri sanatçılar da acı çektiler. Performanslarını sergileyemediler. Onlar seyircisi ile seyircileri de onlarla buluşamadı. Beslendikleri seyirci alkışlarını duyamaz oldular. Sahne sanatlarının , ses teknisyeni, sahne teknisyeni, dekoratör, ...vb gibi destek personeli de gelir kaybına uğradı ve işsiz kaldı.

Bu olumsuzluklara karşın, COVID -19 salgınıyla birlikte uygulanan sokağa çıkma yasakları balkondan ya da pencerelerden çevrimiçi yapılan mini konserleri ve bu konserler aracılığıyla toplumsal dayanışmayı hayatımıza soktu.

Fransız soprano Veronica Antonelli, Paris'teki evinin balkonundan komşularına sürpriz bir jest yaparken, "ciao bella" şarkısıyla İtalya'nın salgın karşısındaki mücadelesine desteğini gösterdi.

COVID 19 salgınının sanatlarına engel olmasına izin vermeyenler arasında bir Fransız orkestrası da yer aldı. Müzisyenler çevrimiçi konserle bir araya gelerek YMCA'nın "Village People" parçasının orkestra versiyonunu icra etti. Üstelik bu çevrimiçi performansa orkestra şefi de katıldı.

Arjantin'in başkenti Buenos Aires'te ünlü DJ Juan Diego Martinez, balkonundan yaptığı ışık şovu eşliğinde kent sakinlerine COVID-19 krizini bir nebze unutturmaya çalıştı.

Türk, Sırp, İtalyan ve Çinli orkestra ve koro sanatçıları, Covid-19 sebebiyle başlatılan "Uzak Ama Birlikte" projesi çerçevesinde internet üzerinden evlerinden katılarak konser verdiler.

Bir başka örnekte ise Ürdün Kültür Bakanlığı Mart 2020 nin sonlarında "Evimden Yeteneğim" yarışmasını başlattı. Bakanlık yarışmanın bu güne kadar sosyal ağlarda 67.000'den fazla katılımcı ve 18 milyondan fazla ziyaretçi çektiğini söyledi. Yarışmada beş sanatçıdan oluşan Jüri gönderilen videoları değerlendirmekte ve her hafta kazanları açıklamaktadır

Ünlü Piyano sanatçımız Gülsin Onay çevrimiçi konser akımını Türkiye'de başlatan ilk sanatçı oldu.

Keman virtüözü Cihat Aşkın, basbariton Burak Bilgili ve piyanist Birsen Ulucan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunun , 23 Nisan ulusal egemenlik ve Çocuk Bayramının 100. Yılı anısına bestelenen, sözü Burak Bilgili'ye, bestesi ise Cihat Aşkın'a ait olan 'Yüzyılın Çocukları" adlı marşını Kadıköy Operasında özel yayınlara icra ettiler.

Türkiye'de televizyonlar bu etkinliklerin çoğunu canlı olarak ya da kayıttan yayınlamaya bizlerle buluşturdular.

Belgesel ve film yapımcısı Emre Zengin'nin COVID 19 salgın günlerini 1,5 yaşındaki oğlu Aslan'ın gözünden anlattığı kısa film çalışması uluslararası ve ulusal yarışmalardan seçki alıyor.

Bazı sanatçıların gösterilerinin provalarını evlerinde yaptıklarını yine sosyal medya hesaplarından öğrendik. Sanatçılar atölyelerinde eser üretmediler üretseler de satış yapamadılar.

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) kültür politikaları çalışmaları kapsamında "Pandemi Sırasında Kültür-Sanatın Birleştirici Gücü ve Alanın İhtiyaçları" başlıklı bir politika metni yayımladı. Raporda farklı ülkelerde yaratıcı sektörleri destekleyen tedbirler özetleniyor, Türkiye'de kültürel alanda kamu desteğine ilişkin mevcut durum değerlendiriliyor ve öneriler sunuluyor.

Sonuç olarak insanlık altı ay öncesinde hayal bile edemeyeceği zorlu günler geçirdi ve geçirmeye devam etmekte....

Bu dönemde hatırlanacak en sıcak görüntüler hiç kuşkusuz evlerinin pencerelerinde, balkonlarında komşularıyla birlikte ücretsiz performans sergileyen sanatçıların, müzisyenlerin görüntüleri olacak .

Mayıs 2020 de Türkiye başta olmak üzere özellikle AB ülkelerinde COVID 19 'un bulaşma hızının düşmeye başladığı görüldü. Dünya COVID 19 a ne zaman aşı ve ilaç bulunacağını eski normal günlerine ne zaman dönebileceğini konuşmaya başladı. Buna karşın insanlık yaz aylarında ikinci dalga bir yayılımı endişe ile beklemekte gerçekçi tahminler ise salgının bir yıl sonra azalabileceğini öngörmekteBir belirsizlik bir bilinmezlik içindeyiz.

En önemlisi COVID-19 salgınının sadece bir sağlık krizi değil, derin izler bırakacak sosyal, ekonomik ve siyasi bir kriz olduğu anlaşıldı. Büyük olasılıkla, COVID-19'un etkisi ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak bu sağlık krizi sona erdikten çok sonra da hissedilmeye devam edilecek. Bir çok devlet-hükümet başkanı, hükümetler-arası kuruluşlar "Dünyanın asla eskisi gibi olmayacağını" vurgulamaktalar.

UNESCO , ICCROM , ICOM , IFLA gibi kuruluşlar COVID 19 salgınında kültür-sanat-kültürel mirası koruma konusundaki faaliyetlerini büyük ölçüde hızlandırdılar. Toplumsal belleğimize not düşmek üzere aşağıda bu faaliyetler için birkaç örnek verilmiştir.

UNESCO Avrupa'daki dünya mirasını keşfetmemiz için “ *Avrupa'daki Dünya Mirası Yolculukları*”² başlıklı çevrimiçi yayınına başladı. “*#Kültürü Paylaş*”³ sosyal medya kampanyasını başlatarak dünyadaki insanları kültürlerini ve yaratıcılıklarını çevrimiçi olarak birbirleriyle paylaşmaya teşvik etti.

UNESCO'nun özellikle COVID 19 ile mücadele kapsamındaki tüm çalışmaları UNESCO Türkiye Milli Komisyonu,(UTMK) Ankara tarafından eş zamanlı olarak Türkçeye tercüme edilerek veya özetlenerek web sayfasında yayınlanmaktadır. Bu sayfa bizim için Türkçe gerçek bir veri bankasıdır.

18 Mayıs 2020 Uluslararası Müzeler Gününde Müzeler Derneği ve ICOM Türkiye'nin düzenlediği ve UNESCO-Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Öcal OĞUZ'ın da katıldığı “Online Panel'de Türkiyede ilk kez “Pandemi ve Müzelerin Geleceği “ konusu profesyoneller tarafından konuşuldu.

18 Mayıs 2020 Uluslararası Müzeler Gününde KUMID in Düzenlediği WEBINAR SERISI V “UNESCO Kültür Mirası Koruma El Kitapları” söyleşine UNESCO Türkiye Milli Komisyonu (UTMK) nın temsilcisinin katılması bizlere onur ve gelecekteki çalışmalarımız için güç verdi.

ICCROM, “ *COVID-19 Salgını Sırasında Miras Koleksiyonlarının Bakımı*”⁴ başlıklı Web Semineri Düzenledi.

22 Mart 2020 tarihinde 5.3 şiddetindeki depremle sarsılan ve COVID 19 salgınından etkilenen Hırvatistan müzesinin karar vericileri için “*Afetten ve Salgından Öğrendiklerimiz*”⁵ konulu online seminer verdi.

ICCROM webinar çalışmalarını etkin bir şekilde sürdürüyor.

18 Mayıs 2020 Uluslararası Müzeler Gününde KUMID in Düzenlediği WEBINAR SERISI V “UNESCO Kültür Mirası Koruma El Kitapları” söyleşine ICOMOS Türkiye Milli Komitesi temsilcisinin katılması bizlere onur ve gelecekteki çalışmalarımız için güç verdi.

² “Wold Heritage Journey – Europe “

³ #ShareCulture

⁴ “Webinar: Caring for Heritage Collections During the COVID-19 Pandemic”

⁵ “Online Workshop for Croatian Museum Decision Makers on Learning from Disasters and Pandemics”

ICOM, “Müzeler ve COVID-19: Toplumun Dayanıklılığını Desteklemek İçin 8 Adım”⁶ ve “Müzeleri Savunmak İçin 6 Adım”⁷ başlıklı rehberler yayınladı.

IFLA, “Kütüphane ve Savunuculuk” Bloğunda “Eski Bir Şey, Yeni Bir Şey: COVID-19’un Belgesel Miras Uzmanları Üzerindeki Etkisi”⁸ konulu bir röportaj yayınladı.

Avrupa Müze Organizasyonları Ağı (NEMO)⁹ ler COVID-19'un Avrupa'daki müzeler üzerindeki etkisi hakkında RAPOR hazırladı.

KUMID (FOCUH)’un Kurumsal Üye olduğu Europa Nostra, COVID-19'un miras dünyası üzerindeki etkisi konusunda geniş bir istişare başlattı.

KUMID (FOCUH) un Bilim Kurulu Üyesi olduğu Kültürel Miras ve Yeni Teknolojiler Uluslararası Kongresi 25 (CHNT 25, 4-6 Kasım 2020 , Viyana, Avusturya) web sayfasında “Kültür= Gelecek, Söyleyeceğin mi var ?”¹⁰ başlıklı bir blog başlattı. CHNT 25, insanların COVID 19 salgınının kültürel miras koruması ve çalışanlarının üzerindeki etkisi konusundaki görüşlerini paylaşmasını bekliyor. KUMID (FOCUH) bu blog’un Türkiye’deki tanıtımını yürütüyor.

Avrupa Birliği (AB) COVID 19 salgını ile mücadele, araştırma ve sektörler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla ardarda hibe programları açıklıyor. Umarız yakın gelecekte AB COVID 19 salgınının sessiz ve masum kurbanları olan kültür-sanat-kültürel miras alanlarında da benzer hibe programları açacaktır.

Türkiye’de de üniversiteler, üniversitelerin arkeoloji bölümleri , müzeler , sivil toplum kuruluşları (STK) , kültürel miras - arkeoloji medya grubu çevirim içi konferans, seminer..vb çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdürmektedirler.

Gidererek artacak bu çalışmalar hiç kuşkusuz tarihin sayfalarında ve toplumsal belleğimizde sonsuza kadar yer alacaktır.

Derneğimiz COVID 19 ile mücadele ve «Evde Kal» günlerinde» kültür varlıklarını korumak, araştırmak, diyalog oluşturmak ve toplumda oluşan koruma bilincini sürdürmek amacıyla üyelerinin ve “konuk konuşmacı”ların gönüllü ve değerli katkılarıyla Arkeometri, Önleyici Koruma, Arkeoloji konularında çevrimiçi Türkçe WEB SEMİNERLERİ (WEBINAR) düzenledi. Lisans öğrencileri Üniversite

⁶ “Museums And COVID-19: 8 Steps To Support Community Resilience”

⁷ “6 Steps To Advocate For Museums”

⁸ Something Old, Something New: COVID-19’s Effect On Documentary Heritage Professionals”

⁹ Network of European Museum Organisation

¹⁰“(Culture =Future, Have your say!”

öğrencileri, Yüksek Lisans Doktora adayları için E-ÖĞRENME Videoları hazırladı. Videoların ilk konusu “Arkeometri” oldu.

Bundan başka, “CORONA VİRÜS (COVID 19) İLE MÜCADELE ve “EVDE KAL” GÜNLERİNİN KÜLTÜR-SANAT-KÜLTÜREL MİRASA ETKİLERİ ve KUMID “ TOPLUMSAL BELLEĞİMİZE BIRAKTIĞIMIZ NOT ...”u kaleme aldı.

Çünkü afet sonrası iyileştirme çalışmaları yürütebilmemiz için öncelikle hasar tespit çalışmalarına başlamak gerekir. Bu tespit çalışmaları ise afet sırasında ortaya çıkan olumsuz ve olumlu etkileri ve dinamikleri bilmemiz veya en azından hatırlamamız ile mümkün olabilir. İşte bu nedenle KUMID “CORONA VİRÜS (COVID 19) İLE MÜCADELE ve “EVDE KAL” GÜNLERİNİN KÜLTÜR-SANAT-KÜLTÜREL MİRASA ETKİLERİ ve KUMID “ TOPLUMSAL BELLEĞİMİZE BIRAKTIĞIMIZ NOT ...”u hazırlamıştır.

Faaliyetlerimiz devam edecek...Faaliyetlerin Videoları ve TOPLUMSAL BELLEĞİMİZE BIRAKTIĞIMIZ NOT ...”KUMID’in sosyal medya (YouTube..vb) hesaplarında ve KUMID Web Sayfasında yayınladı.

COVID 19 ile mücadelede tarihin sayfalarını dolduracak ulusal ve uluslararası kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının kültür-sanat-kültürel miras koruması için yaptıkları çalışmaların arasında Derneğimizin bu gönüllü çalışmalarıyla bir paragraf olarak yer alması bile tarihimize ve toplumsal belleğimize gururla bıraktığımız küçük bir not olacaktır.

Sağlıklı günlerde güzel bir dünyada yeniden buluşmak dileği ile

20 Mayıs 2020 , İstanbul / Türkiye

KUMID Yönetim Kurulu ve KUMID Üyeleri

NOT: Görüş ve katkılarınız bizim için değerlidir. E-Mail: info@kumid.net

İletişim:

Adres: Kültürel Mirasın Dostları Derneği-KUMID Rasimpaşa Mah. Rıhtım Caddesi NO 28 Derya İş Merkezi, A Blok Kat 1 No 30, 34716, Kadıköy, İstanbul / TÜRKİYE,

Telefon/Faks: (+90-216) 450 65 94 **GSM :** (+90-532) 417 35 34

E-Mail: info@kumid.net, s.guner@kumid.net

Web Site: <http://kumid.net/>

YouTube: KUMID FOCUH